

بررسی امکان کاشت و تولید صمغ از گیاه دارویی آنغوزه در شرایط زراعی

بر اتعلی غلامی، محمد علی عسکوزاده، عبدالکریم نگاری، زهرا زند کریمخانی

اعضاء هیئت علمی و کارشناس مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی خراسان

رضوی

گونه دارویی و صنعتی آنغوزه (*Ferula assa foetida*) از مهمترین گیاهان شاخص در مناطق خشک و بیابانی استان خراسان محسوب می شود. صمغ حاصله از گیاه از نظر دارویی، صنعتی و صادراتی اهمیت فوق العاده دارد متأسفانه به دلیل برداشت سنتی و غیر علمی زمینه انقراض این گونه در گذشت زمان فراهم شده است به طوری که هر ساله از سطح رویشگاه این گونه مهم کاسته می شود. پس از جمع آوری بذر از رویشگاه و بررسی جوانه زنی آنها بذر گیاه در تاریخ های مختلف (آذر، دی، بهمن و اسفند) به صورت ردیفی و در قالب بلوک های کامل تصادف در سه تکرار و به فواصل ۵۰ سانتیمتر در شرایط مزرعه کشت گردید. پس از کاشت مراقبت و یادداشت برداری لازم صورت گرفت. در سال چهارم پس از اتمام دوره رشد گیاه با انتخاب ۱۰ بوته تصادفی و اندازه گیری سطح یقه در آنها چهار روش مختلف تیغ زنی گیاه شامل سنتی، قطع قسمتی از یقه، مقعر و روش سطحی و سه تیمار تعداد دفعات برداشت (۵، ۱۰ و ۱۵ بار تیغ زنی) بر روی بوته های انتخابی در شرایط زراعی انجام گردید. نتایج کشت زراعی بین تیمارهای مختلف (زمان های کاشت) در سطح ۵٪ اختلاف معنی داری داشتند. بین تعداد روز تا سبز شدن پس از کاشت و درصد سبز شدن بین زمان های کاشت تفاوت زیادی وجود داشت. کشت در اسفند ماه موفقیت آمیز نبود و کشت آذر و دی ماه بیشترین درصد سبز شدن و استقرار را داشتند. با توجه به نتایج حاصله تاکنون می توان گفت که در شرایط مشهد بهترین زمان کاشت برای گونه آنغوزه در آذر و دیماه است. در سال اول تعداد برگ اصلی بسته به زمان کشت بین ۱-۳ عدد متغیر بود. در سال سوم تعداد برگ ها و همچنین قطر ریشه گیاه افزایش پیدا می کند به طوری که تعداد برگ ها به ۵-۶ برگ و وزن ریشه ها بین ۶۷/۴۵ تا ۳/۶۲ گرم در هر بوته متغیر بود. شروع رشد

پنجمین کنگره علوم باغبانی ایران - شهریور ماه ۱۳۸۶ - دانشگاه شیراز

گیاه در شرایط مزرعه بعد از سال اول اسفند ماه است که تا اواسط خردادماه ادامه یافته و سپس برگ های گیاه کاملاً خشک می شود. در سال سوم بعد از کاشت اقدام به تیغ زنی و تعداد دفعات برش بسیار متغیر و بین حداقل $0/۳۲$ گرم (روش برش سطحی) و حداکثر $۳/۳$ گرم (روش برش سنتی) در واحد بوته در سن چهار سالگی در نوسان بود. تیغ اول و دوازدهم حداقل تولید و تیغ هفتم، هشتم و نهم بیشترین تولید صمغ را داشتند.